

САВЧУК О. О.,
здобувач НДІ правового забезпечення інноваційного розвитку НАПрН України

ОСОБЛИВОСТІ РЕГУЛЮВАННЯ КРЕДИТНИХ СПІЛОК ЯК ФІНАНСОВИХ УСТАНОВ

Стаття присвячена особливостям нормативного застосування окремих засобів регулювання діяльності кредитних спілок (далі – КС) на прикладі формування їх капіталу та додержання фінансових нормативів.

Ключові слова: кредитна спілка, капітал, фінансовий норматив, ризик, фінансова установа.

Постановка проблеми. При різнобічних механізмах регулювання платоспроможності небанківських фінансових установ на першочерговий рівень з метою дослідження виходять такі з них, які створюють ризики для їх кредиторів або споживачів. Центральне місце займають КС, які при усуненні існуючих прогалин в законодавстві мають можливість зайняти провідне місце на кредитному ринку серед небанківських фінансових установ.

Мета дослідження. На наш погляд, актуальним стає завдання проаналізувати особливості статусу та діяльності КС як фінансових установ.

Стан дослідження. Окремі питання особливостей правового статусу та діяльності КС як фінансових установ, або застосування відповідних засобів регулювання до фінансових установ досліджувалися у наукових працях вчених-правників та економістів Р. Й. Бачо [1, с. 179–183], Н. М. Внукової [2], С. В. Глібка [3], А. В. Духневича [4], О. О. Луцишина [5], Л. А. Негребецької [6], А. А. Пожар [7], В. Ю. Ткачук [8], О. В. Фарат [9], А. В. Хомутенко [10].

У зв'язку з тим, що КС як фінансова установа сприймається науковцями з різних підстав та критеріїв досліджень, як правило, втрачається вирішальна сутність суб'єкта господарювання, а КС, наприклад, одночасно аналізується із соціальної точки зору як форма фінансової взаємодопомоги та економічного самозахисту людей [11, с. 145]. Водночас науковцями вважалося, що діяльність КС відрізняється на підставі відмінностей джерел фінансових послуг ресурсів КС, які поділяються на власні (капітал), залучені (депозитна база), запозичені кошти, що переміщуються в межах системи кредитної кооперації, та запозичені позасистемні кошти [8, с. 6]. На наш погляд, для встановлення особливостей діяльності КС як фінансових установ, необхідно дослідити саме цей статус, окремо від кооперативних відносин, але з урахуванням впливу останніх.

Аналіз наддержавного та національного регулювання кредитної діяльності небанківських фінансових установ. Потребує дослідження і сучасний процес адаптації законодавства України до права ЄС.

Основними Європейськими нормативними актами, які регулюють діяльність кредитних установ, є Директива № 2013/36 [12] та Регламент 575/2013 [13], які спрямовані на встановлення загальних вимог щодо започаткування та доступу до ринків кредитних установ та інвестиційних фірм. Разом з тим, щоб забезпечити стабільну та різноманітну банківську культуру Союзу, яка слугує інтересам громадян Союзу, здійснює заохочення «малої банківської діяльності», такої як кредитні спілки та кооперативні банки. На виконання такого завдання кредитні спілки деяких країн виключені з переліку кредитних установ, діяльність яких регулюється Директивою № 2013/36, залишено тільки застосування до них ст. 34, яка регламентує забезпечення свободи надання фінансових послуг на території держав-членів ЄС та глави 3 розділу 7, що регламентує принципи здійснення нагляду на консолідованій основі.

Для аналізу було взято регулювання КС в Латвії, Литві та Естонії, на кредитні спілки яких не розповсюджується Директива 2013/36. Відповідно до Закону Латвії «Про кредитні спілки» [14] в Латвії КС створюються як кооперативні товариства. Як порівняння з діяльністю КС в Україні, можна відмітити деякі вимоги та умови щодо діяльності КС в Латвії. Так, КС в Латвії здійснюють ширший перелік фінансових послуг, який термінологічно відповідає Додатку I до Директиви 2013/36 має статус торговця (комерційна діяльність). Членами КС в Латвії можуть бути не тільки фізичні особи, але при наявності певних умов і юридичні особи публічного та приватного права: органи місцевого самоврядування, професійні або громадські (в тому числі споживчі) організації, індивідуальні підприємці, фермери, рибогосподар-

ства, якщо їх власники члени КС, комерційні компанії, кооперативи сільськогосподарських послуг, деякі споживчі кооперативи. Крім того, до КС в Латвії також економічні нормативи.

Закон Естонії «Про заощадження та кредитування» [15] передбачає діяльність ощадно-кредитних асоціацій, які є комерційними об'єднаннями. Принципи побудови переліку фінансових послуг, які надають ощадно-кредитні асоціації, схожий на відмічений в Законі Латвії «Про кредитні спілки». Схожим є і перелік суб'єктів, які можуть бути членами ощадно-кредитних асоціацій – фізичні та юридичні особи.

Закон Республіки Литва «Про кредитні спілки» [16] також надає схожий до переліків діяльності КС Республіки Латвії та ощадно-кредитних асоціацій Республіки Естонії перелік фінансових послуг, які здійснюють КС, що є фінансовими установами та одночасно регулюються законодавством Республіки Литви про кооперацію. Але є особливості здійснення фінансових послуг – деякі з них можуть здійснюватися без ліцензії, а окремі – надаватися не членам КС.

Розглянуте іноземне законодавство дозволяє відмітити, що доцільно також розглядати розширення переліку фінансових та інших інструментів, пов'язаних з ними послуг як додаткову можливість одержання прибутку КС та наближення переліку можливих фінансових послуг КС в Україні до переліку операцій, які можуть здійснювати кредитні установи в ЄС. В наукових джерелах також є пропозиції щодо підтримки ідей розширення переліку послуг КС до проведення переказу коштів членів КС, здійснення їх розрахунково-касового обслуговування гарантом або поручителем по зобов'язанням КС [4, с. 14].

Для визначення особливостей КС як фінансової установи проаналізуємо індикативні (економічні) засоби регулювання діяльності КС та нагляд (контроль) за їх додержанням. А. В. Хомутенко під фінансовим контролем розуміє систему дій та контрольних заходів органів державної влади й окремих суб'єктів господарювання, яка спрямована на забезпечення ефективного управління фінансовими ресурсами й активами фінансових посередників та на недопущення й усунення фінансових порушень у процесі їхньої господарської діяльності. На думку науковця, систему фінансового контролю на фінансовому ринку складають такі елементи як: об'єкти, суб'єкти, підконтрольний суб'єкт, предмет контролю, контрольні заходи [10, с. 7].

Ми вважаємо, що нагляд необхідно розповсюджувати на ринок фінансових послуг, а особливу правову увагу в межах предмету контролю повинен викликати механізм кредитування КС за рахунок за-

лучених фінансових активів, який фактично є визначальним для господарської компетенції КС. Серед засобів фінансового регулювання необхідно відмітити такі, які в певній мірі наближають державне регулювання не банківських установ до банківського регулювання. Розглянемо окремі засоби: адміністративного та індикативного характеру.

1. Встановлення додаткових вимог та обмежень. Відповідно до п. 1. Розпорядження Держфінпослуг від 02.08.2005 р. № 4404 [17] встановлюються обмежені цілі залучення коштів не від членів КС. А саме, визначено, що залучені кредитними спілками на договірних умовах кредити банків, кредити об'єднаної кредитної спілки, грошові кошти інших установ та організацій, крім коштів інших кредитних спілок, можуть використовуватись, поряд з кредитуванням своїх членів, також з такою метою:

- підтримання ліквідності;
- придбання, ремонту, модернізації та реконструкції офісного приміщення кредитної спілки або її відокремлених підрозділів;
- придбання кредитною спілкою програмного забезпечення та спеціального технічного обладнання, пов'язаного з наданням фінансових послуг.

2. Як додаткові засоби адміністративно-правового характеру слід сприймати визначення професійних вимог до керівника КС та головного бухгалтера, а при відсутності такого, до компетентного спеціаліста з бухгалтерського обліку (фізичної особи-підприємця), спеціаліста з бухгалтерського обліку централізованої бухгалтерії або аудиторської фірми. Професійні вимоги до керівників та головних бухгалтерів фінансових установ, затверджені Розпорядженням Держкомфінпослуг від 13.07.2004 р. № 1590 до таких вимог відносяться: наявність вищої освіти; проходження підвищення кваліфікації; наявність не менше ніж 5-річного трудового стажу; відсутність протягом останніх 5-ти років стажу на визнаних банкрутом, підданих примусовій ліквідації установах та відсутність застосування заходів впливу; відсутність непогашеної або незанятої судимості; наявність бездоганної ділової репутації (крім головного бухгалтера) [18].

3. Як індикативні засоби проаналізуємо співвідношення економічних нормативів для банківської діяльності, що закріплені у Постанові Національного банку України «Про затвердження Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні» від 28.08.2001 р. № 368 [19] (далі – Інструкція № 368) та для діяльності КС, які закріплені у Розпорядженні Держкомфінпослуг України «Про затвердження Положення про фінансові нормативи діяльності та критерії якості системи управління кредитних спілок та об'єднаних кредитних спілок» від 16.01.2004 р. № 7 [20] (далі – Розпорядження №7).

Як відмічається, в банківському законодавстві економічні нормативи існують як засоби стимулювання використання та захисту інтересів кредиторів [21].

Інструкцією № 368 передбачено ряд економічних нормативів, які можуть за своєю метою відповідати нормативам, що застосовуються до КС:

1. Норматив достатності (адекватності) регулятивного капіталу (Н2). Він визначається як співвідношення регулятивного капіталу до сумарної балансової вартості активів і позабалансових зобов'язань, зважених за ступенем кредитного ризику після їх зменшення на суму передбачену п. 1.2. Інструкції № 368. Нормативне значення нормативу Н2 діючих банків має бути не менше, ніж 10 відсотків. Для КС такого нормативу не передбачено. Однак, натомість, у Розпорядженні №7 присутній схожий до нього норматив достатності капіталу, відповідно до якого капітал кредитної спілки не може бути меншим, ніж 10 відсотків від суми її загальних зобов'язань.

2. Норматив достатності основного капіталу (Н3) – співвідношення основного капіталу до суми активів та позабалансових зобов'язань, зважених на відповідні коефіцієнти кредитного ризику. Нормативне значення нормативу Н3 має бути не менше, ніж 7 відсотків. Схожим у Розпорядженні № 7 також є норматив достатності капіталу, що розглядався у попередньому пункті.

3. Миттєва ліквідність (Н4) – це співвідношення високоліквідних активів до поточних зобов'язань банку. Нормативне значення нормативу Н4 має бути не менше, ніж 20 відсотків. Тотожний норматив присутній у Розпорядженні № 7, відповідно до якого показник нормативу миттєвої ліквідності для об'єднаних кредитних спілок не може бути меншим, ніж 10 відсотків, а для інших КС встановлюється у розмірі не менше 10–12 відсотків.

4. Короткострокова ліквідність (Н6) визначається як співвідношення активів до зобов'язань з кінцевим строком погашення до одного року. Нормативне значення нормативу Н6 має бути не менше, ніж 60 відсотків. У Розпорядженні № 7 також присутній цей норматив, він характеризується як співвідношення ліквідних активів з початковим терміном погашення до одного року до короткострокових зобов'язань з початковим терміном погашення до одного року. Початковим терміном погашення вважається строк, на який укладався відповідний договір до внесення будь-яких змін та доповнень до нього. Показник нормативу короткострокової ліквідності не повинен бути меншим, ніж 100 відсотків.

5. Норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента (Н7) слід розглядати як співвідношення суми всіх вимог банку до контрагента або групи пов'язаних контрагентів та всіх фінансових зобов'язань, наданих банком щодо

контрагента або групи пов'язаних контрагентів, до регулятивного капіталу банку. Нормативне значення нормативу Н7 не має перевищувати 25 відсотків. Схожими є закріплені у Розпорядженні № 7 такі нормативи: 1) розмір кредиту, наданого одному члену кредитної спілки, не може перевищувати 20 відсотків від капіталу кредитної спілки; 2) максимальний залишок за наданими кредитами одного члена кредитної спілки, окрім об'єднаної кредитної спілки, не може перевищувати 25 відсотків від капіталу кредитної спілки на дату надання кредиту. Максимальний залишок за наданими кредитами одного члена об'єднаної кредитної спілки не може перевищувати 30 відсотків від капіталу об'єднаної кредитної спілки; 3) зобов'язання кредитної спілки перед одним своїм членом не повинні бути більше 10 відсотків від загальних зобов'язань кредитної спілки.

6. Норматив великих кредитних ризиків (Н8) визначено як співвідношення суми всіх великих кредитних ризиків щодо контрагентів, груп пов'язаних контрагентів, усіх пов'язаних з банком осіб до регулятивного капіталу банку. Нормативне значення нормативу Н8 не має перевищувати 8-кратний розмір регулятивного капіталу банку. У Розпорядженні № 7 закріплено схожий принцип, зміст якого полягає в тому, що мінімальний нормативний розмір резервного капіталу, що встановлюється у п. 2.2.4. Розпорядження №7 у розмірі від 5 до 10 відсотків.

Крім того, у п. 2.2.4 Розпорядження №7 наявний мінімальний нормативний розмір резервного капіталу, що встановлюється у розмірі від 3 до 10 відсотків від зобов'язань кредитної спілки та, за наявності, від внесків (вкладів) членів кредитної спілки на депозитні рахунки. У ПП НБУ «Про формування та зберігання обов'язкових резервів» від 23.11.2017 р. № 752 також наявний норматив обов'язкового резервування у розмірі від 3 до 6,5 %.

Деякі нормативи, закріплені в Інструкції № 368 не містяться в Розпорядженні №7 оскільки більш відповідають характеру банківської діяльності:

Норматив максимального розміру кредитного ризику за операціями з пов'язаними з банком особами (Н9) визначається як співвідношення сукупної суми всіх вимог банку до пов'язаних з банком осіб та суми всіх фінансових зобов'язань, наданих банком щодо пов'язаних з банком осіб, до регулятивного капіталу банку. Нормативне значення нормативу Н9 не має перевищувати 25 відсотків.

Поточна ліквідність (Н5) становить собою співвідношення активів з кінцевим строком погашення до 31 дня (включно) до зобов'язань банку з кінцевим строком погашення до 31 дня (включно). Нормативне значення нормативу Н5 має бути не менше, ніж 40 відсотків.

Коефіцієнт покриття ліквідністю (LCR) – норматив ліквідності, який встановлює мінімально необхідний рівень ліквідності для покриття чистого очікуваного відтоку грошових коштів протягом 30 календарних днів з урахуванням стрес-сценарію. Банк розраховує чистий очікуваний відтік грошових коштів як різницю сукупних очікуваних відтоків і сукупних очікуваних надходжень грошових коштів. Сукупні очікувані надходження приймаються в розмірі не більше, ніж 75 відсотків сукупних очікуваних відтоків.

Норматив мінімального розміру регулятивного капіталу (Н1). Для банку, що отримав банківську ліцензію після 11 липня 2014 року, має становити 500 мільйонів гривень, а до зазначеної дати, відповідно до п. 2.3. Інструкції № 368 в межах 120–500 мільйонів гривень. Ми погоджуємося з висновком, що банки завдяки встановленим для них економічним нормативам мають суттєві переваги та привабливість для контрагентів порівняно з небанківськими фінансовими установами [22, с. 198].

О. О. Луцишин, здійснивши аналіз формування капіталу кредитними спілками у контексті надання фінансових послуг, зазначає що:

1) фінансову основу діяльності кредитної спілки як інституту ринку фінансових послуг становить сформований нею власний і залучений капітал;

2) формування та підтримання капіталу спілки на достатньому рівні є одним із найважливіших її завдань, а в більшості кредитних спілок власний капітал за розміром становить незначну частину їх ресурсної бази;

3) негативні макроекономічні тенденції, підсилені інституційними проблемами (відсутність механізмів рефінансування і гарантування вкладів, відсутність централізованих стабілізаційних фондів, упущення в пруденційному нагляді та системі раннього попередження та ін.) зумовлюють загострення проблем з ліквідністю у більшості кредитних спілок [5, с. 109].

Таким чином, можна зробити висновок, що кредитні спілки мають набагато більше спільних рис з фінансовими установами, ніж з суб'єктами кооперації. Це, серед іншого, підтверджується тим, що для КС встановлюються економічні нормативи схожі або тотожні до нормативів, встановлених до діяльності банків, однак, за кількістю їх менше, оскільки діяльність КС пов'язана лише з виконанням двох посередницьких операцій: залучення коштів у вигляді депозитів та збільшення їх у вигляді кредитів своїм членам. Також деякі нормативи за своїм характером не можуть бути застосовані до КС у зв'язку з: відсутністю накопичення коштів клієнтів, наприклад, на поточних рахунках та можливістю масового відтоку; відсутністю відповідного до

банків корпоративного контролю у порівнянні з організаційно-правовою формою кооперативів; наявністю переважно довгострокових послуг КС у порівнянні з масовими короткостроковими зобов'язаннями банків.

Щодо особливостей формування майнової бази та розпорядження нею, що також впливає на формування фінансових нормативів КС, необхідно зазначити наступне. Джерела надходження і порядок використання коштів та іншого майна кредитної спілки, в тому числі порядок і умови надання кредитів членам кредитної спілки передбачаються у її статуті.

Відповідно до Примірного статуту [23] кредитна спілка може одержувати фінансові активи через:

1. Залучення на договірних умовах внесків (вкладів) своїх членів на депозитні рахунки як у готівковій, так і в безготівковій формі. При цьому зобов'язання кредитної спілки перед одним своїм членом не можуть бути більше 10 відсотків від загальних зобов'язань кредитної спілки.

2. Розміщення тимчасово вільних коштів на депозитних рахунках в установах банків, які мають ліцензію на право роботи з вкладами громадян, об'єднаний кредитній спілці, а також придбаває державні цінні папери.

3. Залучення на договірних умовах кредитів банків, кредитів об'єднаної кредитної спілки, коштів інших установ та організацій виключно для надання кредитів своїм членам, якщо інше не встановлено рішенням Держфінпослуг.

4. Надання кредитів іншим кредитним спілкам, якщо інше не встановлено рішенням Держфінпослуг.

Також активи можуть набуватися під час здійснення поруки за виконання членом кредитної спілки зобов'язань перед третіми особами.

Розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України «Щодо визначення мети залучення кредитними спілками на договірних умовах кредитів банків, кредитів об'єднаної кредитної спілки, грошових коштів інших установ та організацій» від 2 серпня 2005 р. № 4404 встановлює такі специфічні ознаки кредитів:

1) залучені кредитними спілками на договірних умовах кредити банків, кредити об'єднаної кредитної спілки, грошові кошти інших установ та організацій, крім коштів інших кредитних спілок, можуть використовуватись, поряд з кредитуванням своїх членів, також з такою метою: підтримання ліквідності; придбання, ремонту, модернізації та реконструкції офісного приміщення кредитної спілки або її відокремлених підрозділів; придбання кредитною спілкою програмного забезпечення та спеціального технічного обладнання, пов'язаного з наданням фінансових послуг;

2) залучення грошових коштів з метою підтримання ліквідності за загальним правилом допускається в межах не більше 30 % від загальної суми залучених кредитною спілкою внесків (вкладів) членів кредитної спілки на депозитні рахунки за станом на дату залучення цих коштів

3) загальна сума залучених кредитною спілкою кредитів банків, кредитів об'єднаної кредитної спілки, грошових коштів інших установ та організацій з метою, не пов'язаною з наданням кредитів своїм членам або підтриманням ліквідності, не може перевищувати 10 % вартості загальних зобов'язань та капіталу кредитної спілки станом на будь-яку дату.

О. О. Луцишин щодо забезпечення фінансової стійкості та ліквідності зробив висновки щодо необхідних заходів для забезпечення діяльності КС:

1) нагромадження реального резервного капіталу, що відповідає завданням забезпечення фінансової стабільності та покращення нормативних показників діяльності кредитної спілки;

2) формування системи гарантування вкладів, оскільки її відсутність є серйозною перепорою для залучення внесків на депозитні рахунки і основною причиною, що зумовлює масовий відтік депозитів із кредитних спілок;

3) оптимізація строкової структури залучених коштів (зобов'язань) із структурою їх розміщення (кредитного портфеля) з метою збереження максимальної ліквідності кредитної спілки;

4) формування якісного кредитного портфеля з мінімальним рівнем прострочення, що гарантуватиме захищеність вкладів [5, с. 109–110].

Навіть при незначній кількості КС в Україні, порівняно з іншими суб'єктами господарювання, недоліком регулювання діяльності КС можна вважати відсутність стандартизації та типологізації послуг КС, що негативно впливає на забезпечення інтересів членів КС, її клієнтів, на що також звертає увагу О. В. Фарат [9, с. 11].

Висновки. На підставі викладеного необхідно зробити такі висновки. Наявність в регулюванні КС більшості економічних нормативів, які присутні в банківському регулюванні, яке застосовується до набагато потужніших фінансових установ, свідчить про значний потенціал КС на ринку фінансових послуг. В подальшому необхідно дослідити можливість універсалізації та стандартизації послуг кредитних спілок та формування єдиних принципів та методів розрахунку фінансових нормативів як для банків, так і для небанківських фінансових установ.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бачо Р. Й. Ринки небанківських фінансових послуг: регулювання розвитку (інституційні та аналітичні аспекти) : монографія. Ужгород : Вид-во ТОВ «РІК-У», 2016. 448 с.
2. Бачо Р. Й., Внукова Н. М. Оцінка впливу моделей регулювання на розвиток ринків небанківських фінансових послуг країн Європейського Союзу та України. *Моделі та технології обробки фінансової інформації*. 2017. Т. 1. № 22. С. 239–242.
3. Глібок С. В. Деякі питання регламентування надання банками споживчих кредитів. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. 2008. Вип. 15. С. 78–87.
4. Духневич А. В. Правове становище кредитних спілок в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2015. С. 14.
5. Луцишин О. О. Теорія та практика формування капіталу кредитними спілками у контексті надання фінансових послуг. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія: Економічні науки*. 2010. № 4(2). С. 102–110.
6. Негребецька Л. А. Економіко-математичне моделювання діяльності кредитних спілок : дис. ... канд. екон. наук. Київ, 2002. 197 с.
7. Пожар А. А. Фінансові аспекти функціонування кредитних спілок. Українська академія банківської справи Національного банку України. 2007. 9 с.
8. Ткачук В. Ю. Кредитні спілки на ринку фінансових послуг в Україні : автореф. дис. ... канд. екон. наук. Київ, 2013. 26 с.
9. Фарат О. В. Вдосконалення організаційно-економічного механізму функціонування кредитних спілок в Україні : автореф. дис. ... канд. екон. наук. Львів, 2001. 24 с.
10. Хомутенко А. В. Фінансовий контроль небанківських неприбуткових фінансових установ країни : автореф. дис. ... канд. екон. наук. 2010. 21 с.
11. Луцишин О. Концептуальні основи кредитної кооперації та пасивні операції кредитних спілок на ринку фінансових послуг України. *Світ фінансів*. 2005, Вип. 3–4 (4–5). С. 143–157.
12. Directive 2013/36/EU of the European parliament and of the Council of 26 June 2013 on access to the activity of credit institutions and the prudential supervision of credit institutions and investment firms, amending Directive

- 2002/87/EC and repealing Directives 2006/48/EC and 2006/49/EC. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32013L0036>.
13. Regulation (EU) No 575/2013 of the European Parliament and of the Council of 26 June 2013 on prudential requirements for credit institutions and investment firms and amending Regulation (EU) No 648/2012. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/ALL/?uri=celex%3A32013R0575>.
 14. Krājaizdevu sabiedrību likums. URL: <https://likumi.lv/doc.php?id=7115>.
 15. Noiu-laenuūhistu seadus. URL: <https://www.riigiteataja.ee/akt/13331199>.
 16. Kredito unijų įstatymas. URL: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.15228>.
 17. Щодо визначення мети залучення кредитними спілками на договірних умовах кредитів банків, кредитів об'єднаної кредитної спілки, грошових коштів інших установ та організацій : розпорядження Держфінпослуг України від 02.08.2005 № 4404. *Офіційний вісник України*. 2005. № 34, стор. 259, ст. 2105.
 18. Про затвердження Професійних вимог до керівників та головних бухгалтерів фінансових установ : розпорядження Держкомфінпослуг України від 13.07.2004 р. № 1590. *Офіційний вісник України*. 2004. № 31, стор. 231, ст. 2100.
 19. Про затвердження Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні : Постанова Національного банку України від 28.08.2001 р. № 368. *Офіційний вісник України*. 2001. № 40, стор. 83, ст. 1813.
 20. Про затвердження Положення про фінансові нормативи діяльності та критерії якості системи управління кредитних спілок та об'єднаних кредитних спілок : розпорядження Держкомфінпослуг України від 16.01.2004 р. № 7. *Офіційний вісник України*. 2004. № 5, стор. 104, ст. 261.
 21. Глібко С. В. Питання господарського регулювання створення банками резервів при здійсненні кредитних операцій. *Вісник Академії правових наук України*. 2008. Вип. 52. С. 183–184.
 22. Прилипко С. М., Бойчук Р. П., Глібко С. В. та ін. Теоретичні засади правового регулювання інвестування інноваційного розвитку в Україні : монографія / за ред. Бойчука. Харків : Право, 2014. 480 с.
 23. Примірний статут та примірні внутрішні положення, що регулюють діяльність органів управління кредитної спілки : розпорядження Держкомфінпослуг України від 13.03.2008 р. № 338. URL: www.vaks.org.ua/images/normpravbaza/338.doc.

REFERENCES

1. Bacho, R.Y. (2016). Rynky nebankivskykh finansovykh posluh: rehulivannia rozvytku (instytutsiini ta analitychni aspekty). Uzhhorod: Vyd-vo TOV «RIK-U» [in Ukrainian].
2. Bacho, R.Y., Vnukova, N.M. (2017). Otsinka vplyvu modelei rehulivannia na rozvytok rynkiv nebankivskykh finansovykh posluh krain Yevropeiskoho Soiuzu ta Ukrainy. *Modeli ta tekhnologii obrobky finansovoi informatsii*, Vol. 1, No. 22, 239–242 [in Ukrainian].
3. Hlibko, S.V. (2008). Deiaki pytannia rehlamentuvannia nadannia bankamy spozhyvchykh kredytiv. *Derzhavne budivnytstvo ta mistseve samovriaduvannia*, Issue 15, 78–87 [in Ukrainian].
4. Dukhnevych, A.V. (2015). Pravove stanovishche kredytnykh spilok v Ukraini. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kharkiv [in Ukrainian].
5. Lutsyshyn, O.O. (2010). Teoriia ta praktyka formuvannia kapitalu kredytnymy spilkamy u konteksti nadannia finansovykh posluh. *Naukovyi visnyk Poltavskoho universytetu ekonomiky i torhivli. Seriya: Ekonomichni nauky*, 4(2), 102–110 [in Ukrainian].
6. Nehrebetska, L.A. (2002). Ekonomiko-matematychne modeliuвання diialnosti kredytnykh spilok. *Candidate's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].
7. Pozhar, A.A. (2007). Finansovi aspekty funktsionuvannia kredytnykh spilok. *Ukrainska akademiia bankivskoi spravy Natsionalnogo banku Ukrainy* [in Ukrainian].
8. Tkachuk, V.Yu. (2013). Kredytni spilky na rynku finansovykh posluh v Ukraini. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].
9. Farat, O.V. (2001). Vdoskonalennia orhanizatsiino-ekonomichnogo mekhanizmu funktsionuvannia kredytnykh spilok v Ukraini. *Extended abstract of candidate's thesis*. Lviv [in Ukrainian].
10. Khomutenko, A.V. (2010). Finansovi kontrol nebankivskykh neprybutkovykh finansovykh ustanov krainy. *Extended abstract of candidate's thesis* [in Ukrainian].
11. Lutsyshyn, O. (2005). Kontseptualni osnovy kredytnoi kooperatsii ta pasyvni operatsii kredytnykh spilok na rynku finansovykh posluh Ukrainy. *Svit finansiv*, Issue 3–4 (4–5), 143–157 [in Ukrainian].

12. Directive 2013/36/EU of the European parliament and of the Council of 26 June 2013 on access to the activity of credit institutions and the prudential supervision of credit institutions and investment firms, amending Directive 2002/87/EC and repealing Directives 2006/48/EC and 2006/49/EC. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32013L0036>.
13. Regulation (EU) No 575/2013 of the European Parliament and of the Council of 26 June 2013 on prudential requirements for credit institutions and investment firms and amending Regulation (EU) No 648/2012. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/ALL/?uri=celex%3A32013R0575>.
14. Krājaizdevu sabiedrību likums. URL: <https://likumi.lv/doc.php?id=7115>.
15. Hoiu-laenuühistu seadus. URL: <https://www.riigiteataja.ee/akt/13331199>.
16. Kredito uniju įstatymas. URL: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.15228>.
17. Shchodo vyznachennia mety zaluchennia kredytnymy spilkamy na dohovirnykh umovakh kredytiv bankiv, kredytiv ob'iednanoi kredytnoi spilky, hroshovykh koshtiv inshykh ustanov ta orhanizatsii: rozporiadzhennia Derzhfinposluch Ukrainy vid 02.08.2005 r. № 4404. 2005). *Ofitsijnyj visnyk Ukrainy – Official Gazette of Ukraine*, 34, art. 2105.
18. Pro zatverdzhennia Profesiinykh vymoh do kerivnykiv ta holovnykh bukhhalteriv finansovykh ustanov: rozporiadzhennia Derzhfinposluch Ukrainy vid 13.07.2004 r. № 1590. (2004). *Ofitsijnyj visnyk Ukrainy – Official Gazette of Ukraine*, 31, art. 2100.
19. Pro zatverdzhennia Instruksii pro poriadok rehuliuвання diialnosti bankiv v Ukraini: Postanova Natsionalnoho banku Ukrainy vid 28.08.2001 r. № 368. (2001). *Ofitsijnyj visnyk Ukrainy – Official Gazette of Ukraine*, 40, art. 1813.
20. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro finansovi normatyvy diialnosti ta kryterii yakosti systemy upravlinnia kredytnykh spilok ta ob'iednanykh kredytnykh spilok : rozporiadzhennia Derzhkomfinposluch Ukrainy vid 16.01.2004 r. № 7. (2004). *Ofitsijnyj visnyk Ukrainy – Official Gazette of Ukraine*, 5, art. 261.
21. Hlibko, S.V. (2008). Pytannia hospodarskoho rehuliuвання stvorennia bankamy rezerviv pry zdiisnenni kredytnykh operatsii. *Visnyk Akademii pravovykh nauk Ukrainy*, Issue 52, 183–184 [in Ukrainian].
22. Prylypko, S.M., Boichuk, R.P., Hlibko, S.V. et al. (2014). Teoretychni zasady pravovoho rehuliuвання investuvannia innovatsiinoho rozvytku v Ukraini. Kharkiv: Pravo [in Ukrainian].
23. Pymirnyi statut ta pymirni vnutrishni polozhennia, shcho rehuliuut diialnist orhaniv upravlinnia kredytnoi spilky: rozporiadzhennia Derzhkomfinposluch Ukrainy vid 13.03.2008 r. № 338. URL: www.vaks.org.ua/images/normpravbaza/338.doc.

САВЧУК А. А.,

соискатель НИИ правового обеспечения инновационного развития НАПрН Украины

ОСОБЕННОСТИ РЕГУЛИРОВАНИЯ КРЕДИТНЫХ СОЮЗОВ КАК ФИНАНСОВЫХ УЧРЕЖДЕНИЙ

Статья посвящена особенностям нормативного применения отдельных средств регулирования деятельности кредитных союзов (далее - КС) на примере формирования их капитала и соблюдения финансовых нормативов.

Ключевые слова: кредитный союз, капитал, финансовый норматив, риск, финансовое учреждение

SAVCHUK O. O.,

PhD Candidate of the Scientific and Research Institute of Providing Legal Framework for the Innovative Development of National Academy of Law Sciences of Ukraine

FEATURES OF REGULATION OF CREDIT UNIONS AS FINANCIAL INSTITUTIONS

Problem setting. With diversified mechanisms for regulating the solvency of non-bank financial institutions, the priority level for the purpose of research is to find out those that create risks for their creditors or consumers. Main place of which is CU which have the opportunity to take a leading position in the credit market among non-bank financial institutions when eliminating existing gaps in the legislation.

Analysis of recent researches and publications. Some issues of the legal status and activities of the CU as financial institutions or the use of appropriate regulatory means for financial institutions was investigated in the scientific works

of lawyers and economists R. J. Bacho, N. N. Vnukova, S. V. Hlibko, A. V. Dukhnevich, O. O. Lutsyshyn, L. A. Negrebetska, A. A. Pozhar, V. Y. Tkachuk, O. V. Farat, A. V. Khomumanko.

The target of research. In our opinion, the task is to analyze the features of the status and activities of the CU as financial institutions.

Article's main body. Credit unions have much more common features with financial institutions than with subjects of cooperation. This is confirmed by the fact that the CU establishes economic norms similar or identical to the standards established for the activities of banks, however, the number of them is smaller, since the activities of the CU are related only to the implementation of two intermediary operations: attraction of funds in the form of deposits and increase them in the form of loans to their members. Also, some standards by their nature can not be applied to the CU due to: lack of accumulation of clients' funds for example, on current accounts and the possibility of mass outflow; the lack of corporate control appropriate to banks compared to the organizational-legal form of cooperatives; the presence of predominantly long-term services of the CU in comparison with massive short-term obligations of banks.

Conclusions and prospects for the development. The presence in the CU regulation of most economic standards, that are present in banking regulation, which applies to far more powerful financial institutions, testifies to the significant potential of the CU in the financial services market. It is expedient to consider expanding the list of financial and other instruments, associated services as an additional opportunity to receive a profit CU and an approximation of the list of possible financial services of the CU in Ukraine to the list of operations, which can be done by lending institutions in the EU.

Keywords: credit union, capital, financial standard, risk, financial institution.